

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høring – forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2018-2019

Vi viser til brev av 19.10.17 med høring av forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2018-2019. Nedenfor gir vi noen vurderinger og kommentarer til en del av forslagene. Forslag som ikke er nevnt, støtter vi uten nærmere kommentarer.

Til § 4-7. Grunnutdanning som bussjåfør

Departementet foreslår å innføre rett til støtte til grunnutdanning som bussjåfør ved trafikkskoler i Norge som er godkjent av Statens vegvesen. Etter det Lånekassen har forstått har tanken vært at det både skal kunne gis støtte til søkere som tar grunnutdanningen som et komprimert kurs på 140 timer over fem uker, og til søkere som tar grunnutdanningen som et normalt løp over 280 timer. Vi viser til forskrift om grunnutdanning og etterutdanning for yrkessjåfører (yrkessjåførforskriften) § 8 og § 9. I forslag til bestemmelse er det kun det komprimerte kurset som er nevnt. Dette kan forstås slik at det kun er det komprimerte kurset som skal gi rett til støtte.

Lånekassen har vært i kontakt med Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund som har over 700 medlemsskoler. Vi har også vært i kontakt med noen av trafikkskolene som i dag tilbyr grunnutdanning som bussjåfør. Opplysningene vi får derfra tilsier at det kun er det komprimerte kurset på 140 timer som vil være aktuelt å tilby for trafikkskolene som er godkjent av Statens vegvesen, og som derfor vil være aktuelt med tanke på godkjenning for støtte fra Lånekassen. Etter det vi har forstått tilbys det normale løpet over 280 timer gjennom videregående opplæring til søkere som ender opp med fagbrev som yrkessjåfører etter endt læretid. Det vil derfor være nok å presisere at det kan gis støtte til det komprimerte kurset på 140 timer i ny § 4-7.

Vi foreslår å presisere at det kan gis støtte i fem uker *på fulltid* for grunnutdanningen og i en uke *på fulltid* for førerkort klasse D. Dette for å unngå tvil om søkerens studiebelastning. Spesielt når det gjelder støtte i en uke til førerkort klasse D, vil det kunne stilles spørsmål om fulltid er riktig studiebelastning. Kjøretime søkerne må ta for å kunne gå opp til førerprøve/praktisk prøve vil fordele seg over mer enn en uke, og den reelle studiebelastningen til søkerne vil i den sjette uka med støtte dermed ikke tilsvare fulltid. Det kan derfor være greit å presisere at søkerne har rett til fulltidsstøtte.

I høringsnotatet sier departementet at søkere som kan få støtte til grunnutdanning som bussjåfør, skal få støtte etter forskriftens tredje del. «Det innebærer basisstøtte i den perioden de er i utdanning, samt lån til dekning av skolepenger etter vanlige satser.»

Lånekassen forutsetter at det med skolepenger her ikke bare menes kursavgift som søkerne må betale til trafikkskolene for teoriundervisning, men også de utgiftene som søkerne vil ha til kjøretimer og sertifikat, inkludert utgifter til teoretisk og praktisk prøve. Etter det Lånekassen har fått oppgitt av NHO transport utgjør utgifter til grunnutdanning som bussjåfør mellom 70 000 kroner og 90 000 kroner i gjennomsnitt, det vil si noe høyere enn makssatsen for skolepenger i § 30-1 (63 070 kroner per undervisningsår, 2017-18). Vi forutsetter også at det ikke kan gis skolepenger utover fastsatt makssats i § 30-1, og at aktuelle søkere kan få opptil fastsatt makssats per undervisningsår, selv om de ikke vil være i utdanning i mer enn fem eller seks uker per undervisningsår. Målet med ny § 4-7 er å øke rekrutteringen av bussjåførutdanningen til kollektivtrafikken. For å sikre at flest mulig ønsker å ta en slik utdanning bør det legges til rette slik at de aktuelle søkerne ikke trenger å ta opp privat lån for å klare å betale nødvendige utgifter.

En konsekvens av tildeling av den årlige makssatsen for skolepenger til søkere som skal ta bussjåførutdanning høsten 2018, vil være at søkerne ikke vil ha mulighet til å få utbetalt skolepenger våren 2019, hvis de velger å fortsette i en utdanning med krav om skolepenger. Sannsynligvis er det ytterst få av denne gruppen søkere som vil fortsette i videre utdanning våren 2019, men det må likevel vurderes hvordan vi eventuelt skal behandle slike saker.

Antall kjøretimer vil variere fra person til person. Det vil derfor ikke være mulig å dokumentere alle de totale utgiftene på forhånd. Forvaltningsmessig ville derfor det beste vært å hatt en fast sats som aktuelle søkere til bussjåførutdanningen kan få i skolepenger, og fått denne satsen regulert i § 30-1, på samme måte som ekstralån til trafikflygere. Vi ser at det er for sent å foreslå å regulere en fast skolepengesats i forskriften for 2018-19 nå da dette vil få økonomiske konsekvenser. Vi ønsker imidlertid å komme tilbake til dette når vi har skaffet oss erfaring med søknadene, og kan uttale oss om hva et fornuftig nivå på en slik sats bør være.

Etter gjeldende § 4-7 bokstav c (§ 4-8 fra 2018-19) kan det ikke gis støtte til ulike opplæringskurs som blir satt i gang av, eller i samråd med Nav (Arbeids- og velferdsetaten). Lånekassen har forstått det slik at støtte til grunnutdanning som bussjåfør skal kunne bli gitt selv om aktuelle kurs blir satt i gang av, eller i samråd med Nav. Dette bør framgå av bestemmelsen.

Vi foreslår ut fra ovennevnte følgende endringer i ny § 4-7:

§ 4-7. Grunnutdanning som bussjåfør

Det gis støtte i fem uker på fulltid til komprimert grunnutdanning som bussjåfør ved trafikkskoler i Norge som er godkjent av Statens vegvesen. Med komprimert grunnutdanning menes kurs på 140 timer gir rett til støtte i fem uker.

Det gis støtte i en uke på fulltid til førerkort klasse D dersom førerkortet tas i sammenheng med grunnutdanningen.

§ 4-8 bokstav c gjelder ikke for utdanning som omfattes av denne bestemmelsen.

Søkere som tar grunnutdanning som bussjåfør, vil ha rett til støtte etter forskriftens tredje del. Dette betyr at de også vil ha rett til å få omgjort lån til stipend ved fullført utdanning. I følge yrkessjåførforskriften § 14 skal «eleven ha deltatt i minst 90 prosent av undervisningstiden og gjennomført all individuell kjøretrening for å få godkjent utdanningen». Lånekassen forutsetter at det er trafikkskolene som tilbyr grunnutdanningen, som skal innrapportere resultater på fullført utdanning, også for bestått teoriprøve og praktisk prøve som avlegges hos Statens vegvesen. Vi ønsker å begrense antall involverte parter i disse sakene, og mener at den beste løsningen vil være at det er trafikkskolene som får ansvaret for innrapporteringen. Det er de som vil få godkjenning for støtte for grunnutdanning som bussjåfør, og som vil være registrert som lærested hos oss.

Flere av søkerne til bussjåførutdanningen vil sannsynligvis være i jobb både før og etter utdanningen. Sannsynligheten for at de vil ha en inntekt over fastsatte grenser i § 29-1 er stor, og muligheten for å få omgjøring fra lån til utdanningsstipend ved fullført utdanning vil derfor være liten. Flere av søkerne vil sannsynligvis også være arbeidsledige som mottar dagpenger fra Nav. En kan opprettholde retten til dagpenger hvis en tar en utdanning som er normert til tre måneder eller mindre. Også mottak av dagpenger vil påvirke eventuell omgjøring fra lån til utdanningsstipend.

Etter § 9-5 kan en søker som avbryter en utdanning før støtten er utbetalt, få støtte fram til avbruddet dersom utdanningen har vart i minst tre måneder. Søkere som avbryter utdanningen etter at støtten er utbetalt, kan beholde den støtten som er gitt for tiden fram til avbruddet. Det er vanskelig å stille krav om tre måneders varighet for bussjåførutdanningen. Lånekassen forutsetter derfor at det kun er andre punktum i § 9-5 som vil være gjeldende for søkere som tar denne utdanningen. Dette vil bety at søkere som tar bussjåførutdanningen og som avbryter utdanningen før støtten er utbetalt, ikke vil ha rett til å få utbetalt støtte fram til avbruddet. Her vil søknadstidspunkt og saksbehandlingstid være avgjørende faktorer. Vi ber om en tilbakemelding fra departementet hvis dere er uenige med Lånekassens tolkning her. Se for øvrig kommentarer til § 9-5.

For øvrig forutsetter Lånekassen at også søkere til bussjåførutdanning vil ha rett til støtte til forsinkelse etter § 9-2. Etter det vi har fått opplysninger om vil mange av de aktuelle søkerne være utenlandske statsborgere som vil trenge mer enn fem uker på grunnutdanningen på grunn av språklige utfordringer. Vi regner derfor med at flere vil komme til å søke om støtte til forsinkelse. Lånekassens praksis er slik at vi gir skolepenger ved forsinkelse bare hvis søkeren faktisk må betale skolepenger i den perioden utdanningen tas på nytt. Vi er usikre på om søkerne til grunnutdanning som bussjåfør vil måtte betale skolepenger til teoriundervisningen på nytt hvis de blir forsinket. De vil imidlertid bli belastet med ytterligere utgifter til ny teoretisk og/eller praktisk prøve og sannsynligvis også ekstra kjøretimer før ny oppkjøring. Lånekassen forutsetter at vi kan gi skolepenger til å dekke ekstra utgifter som påløper i forbindelse med

eventuell forsinkelse, men ikke utover makssats per undervisningsår.

Et annet spørsmål som trenger avklaring er hvor lenge Lånেকassen skal kunne gi støtte til forsinkelse til grunnutdanning som bussjåfør. Bør vi holde oss til normert tid for utdanningen, det vil si fem/seks uker og gi en ekstra gang med støtte? Vi ber om en tilbakemelding fra departementet på dette.

Til § 5-1. Delstudier i utlandet

Lånেকassen er enig i at det skal kunne gis deltidsstøtte til søkere som har påbegynt en deltidsutdanning i Norge, og som ønsker å ta et delstudium i utlandet som en del av denne deltidsutdanningen. Dette er en praksis som Lånেকassen har hatt i mange år og som det derfor er fint at vi nå får presisert i § 5-1. Presiseringen er foreslått i en ny tredje setning til bestemmelsen: «Ved studieopphold i utlandet på deltid, blir støtte gitt ut fra studiebelastningen i den deltidsutdanningen som søkeren har begynt på i Norge.» Denne presiseringen kan forstås dithen at søkere som har påbegynt en fulltidsutdanning i Norge, men som tar et delstudium på deltid i utlandet, er utelukket fra rett til støtte etter forskriftens fjerde del til delstudieperioden. I dag får slike søkere støtte i delstudieperioden etter forskriftens tredje del, tilsvarende den studiebelastningen de skal ta i utlandet (deltid). Også søkere som har påbegynt en fulltidsutdanning i Norge, men som i ett og samme semester tar både et delstudium i utlandet og noe utdanning i Norge, slik at studiebelastningen totalt sett blir fulltid, får i dag støtte etter forskriftens tredje del.

Forslaget til presisering i § 5-1 kan derfor oppfattes slik at Lånেকassens praksis skal fortsette som før. Vi har likevel forstått det slik at også søkere som har påbegynt en fulltidsutdanning i Norge og som tar et delstudium på deltid i utlandet, skal ha rett til støtte etter fjerde del i delstudieperioden. Som vi også tidligere har påpekt overfor departementet, vil dette være en realitetsendring sammenlignet med dagens praksis. Det er imidlertid uklart for oss om søkere som har påbegynt en fulltidsutdanning i Norge, og som velger å ta et delstudium i utlandet på deltid, skal ha rett til støtte ut fra den studiebelastningen de har i delstudieperioden (deltid), eller ut fra studiebelastningen i den utdanningen som de har påbegynt i Norge (fulltid). Lånেকassen er av den oppfatning at det er mest korrekt å tildele støtte, også i en delstudieperiode, ut fra den studiebelastningen som søkeren faktisk har under delstudiet. Vi viser her til første ledd i § 7-3. Med en slik praksis vil vi også regulere tildeling av støtte til delstudier for søkere som har påbegynt en deltidsutdanning i Norge, men som går ned i deltidsbelastning i delstudieperioden. Det er ikke mange slike saker, men de vil med departementets forslag til endring i § 5-1 få støtte til en høyere studiebelastning enn det de faktisk har.

Vi foreslår ut fra ovennevnte følgende endring i § 5-1:

§ 5-1. Delstudier i utlandet

Det gis støtte til studieopphold i utlandet (delstudium) når oppholdet varer i minst fire uker og er en godkjent del av en høyere utdanning eller fagskoleutdanning som søkeren har begynt på i Norge eller i utlandet. For støtte til utdanning utenfor Norden blir søknaden behandlet etter reglene i fjerde del. Ved studieopphold i utlandet på deltid for søkere som har påbegynt en

høyere utdanning eller fagskoleutdanning i Norge, blir støtte gitt ut fra studiebelastningen som søkeren har i delstudieperioden. Ved studieopphold i høyere utdanning ved et lærested, må utdanningen oppfylle kravene som er satt i § 33-1.

(...)

Erfaringsmessig er det slik at lærestedene, i de aller fleste tilfellene, godkjenner og rapporterer inn en studiebelastning for et delstudium som tilsvarer studiebelastningen i den utdanningen som søkeren har begynt på i Norge. Vi har likevel sett noen saker hvor en søker eksempelvis tar en bachelorgrad i sykepleie på deltid, men hvor lærestedet melder inn at søkeren i ett semester skal ta praksis/delstudium i utlandet på fulltid. Hvis vi gir fulltidsstøtte i delstudiesemesteret og lærestedet i ettertid ikke rapporterer inn beståtte studiepoeng tilsvarende fulltid, fordi det totale antallet studiepoeng for søkerens bachelorgrad (180) ikke blir utvidet på grunn av et semester i utlandet på fulltid, vil søkeren bli vurdert som forsinket i utdanningen. Dette kan også få konsekvenser for omgjøring av lån til stipend.

Som dere ser har vi i forslaget til endring presisert at studieopphold i utlandet på deltid kun gjelder søkere som har påbegynt en høyere utdanning eller fagskoleutdanning i Norge. Vi forutsetter at søkere som har påbegynt en slik utdanning i utlandet, ikke skal omfattes av muligheten til å få støtte til delstudier på deltid i et «tredje» land.

Hvis departementet heller mener at søkere som tar et delstudium skal ha rett til støtte i delstudieperioden ut fra studiebelastningen i den utdanningen de har påbegynt i Norge, foreslår vi følgende alternativ:

§ 5-1. *Delstudier i utlandet*

Det gis støtte til studieopphold i utlandet når oppholdet varer i minst fire uker og er en godkjent del av en høyere utdanning eller fagskoleutdanning som søkeren har begynt på i Norge eller i utlandet. For støtte til utdanning utenfor Norden blir søknaden behandlet etter reglene i fjerde del. Ved studieopphold i utlandet på deltid, blir støtte gitt ut fra studiebelastningen i den utdanningen som søkeren har begynt på i Norge. Ved studieopphold i høyere utdanning ved et lærested, må utdanningen oppfylle kravene som er satt i § 33-1.

(...)

Også dette alternativet vil kunne få uheldige konsekvenser:

Eksempel:

En søker påbegynner en bachelorgrad over tre år på fulltid ved en høyskole i Norge. Søkeren ønsker å ta et delstudium i utlandet i et semester, men høyskolen godkjenner delstudiet kun som 22 studiepoeng, det vil si deltid. Ved fulltidsstøtte vil en slik søker få støtte til flere studiepoeng enn det han faktisk skal ta, og han vil dessuten bli regnet som 8 studiepoeng forsinket etter delstudiesemesteret. Totalt sett trenger ikke søkeren å bli forsinket hvis han tar et ekstra fag tilsvarende 8 studiepoeng ett av de andre semestrene.

Lånেকassen mener at det første alternativet uansett vil bli mest korrekt, også jf. § 7-3 første ledd.

Som nevnt over er det i dag slik at søkere som har påbegynt en fulltidsutdanning i Norge, men som i ett og samme semester tar både et delstudium i utlandet og noe utdanning i Norge, slik at studiebelastningen totalt sett blir fulltid, får støtte etter forskriftens tredje del. Hvis også slike søkere skal ha rett til støtte etter forskriftens fjerde del i delstudieperioden, vil de i ett og samme semester ha rett til støtte både etter fjerde del og tredje del. Da støttebeløpet de får uansett vil bli det samme, mener Lånেকassen at dette ikke krever en presisering i § 5-1.

Lånেকassen foreslår forøvrig at det settes inn en henvisning til § 5-1 i § 35-1 andre ledd: «Se likevel § 5-1.» Dette for å vise til at det finnes unntak fra kravet om fulltidsutdanning i utlandet.

Til § 6-1. Utdanning det gis støtte til

Departementet foreslår å regulere rett til støtte for ph.d.- studenter i Norden som ikke får finansiert sitt livsoppholdsgrunnlag fra andre i § 6-1. Ny § 4-8 bokstav f bør da også endres. Hovedregelen vil være at en ikke kan gi støtte til ph.d.- utdanning i Norge og Norden, men at det kan gjøres unntak for søkere som tar ph.d.- utdanning i Norden og som ikke mottar støtte til livsopphold fra andre.

Vi foreslår en endring av § 6-1 første ledd slik at dette leddet blir mer likt resten av bestemmelsen.

Våren 2017 bør byttes ut med våren 2018 i andre ledd siden forslaget til endring skal gjelde nye studenter som starter ph.d-utdanningen høsten 2018.

Vi foreslår også å stryke «for øvrig» i siste ledd. Til utdanning i Norden gis det støtte etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge. Vi kan ikke se at det er nødvendig med «for øvrig» her.

Forslag til endringer i § 6-1 og § 4-8 bokstav f:

§ 6-1. Utdanning det gis støtte til

Det gis støtte til utdanning i et annet nordisk land. Utdanningen må normalt ha offentlig godkjenning og komme inn under støtteordningen i studielandet. Søkeren må oppholde seg på lærestedet og følge undervisningen, se § 3-1.

Det gis støtte til ph.d.-utdanning dersom søkeren ikke får stipend, lønn eller annen finansiering fra andre som skal dekke søkerens livsopphold under utdanningen. Lønn fra arbeid i tillegg til utdanningen regnes ikke som lønn i denne sammenhengen. Søkere som startet ph.d-utdanning med støtte fra Lånেকassen våren 2017/2018 eller tidligere, og som får finansieringst livsoppholdet fra andre, får støtte til å fullføre denne utdanningen.

Det gis for øvrig støtte etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge.

§ 4-8. Utdanninger det ikke gis støtte til

Det gis ikke støtte til

(...)

f) ph.d.-utdanning i Norge og Norden. Det gis likevel støtte til:

1. ph.d.-utdanning i Norge til søkere som får støtte etter sjette del (kvoteordningen)
2. ph.d.-utdanning i Norden til søkere som ikke får livsoppholdet dekket fra andre. Se § 6-1.
3. ~~Det gis støtte til~~ utdanning i utlandet som tilsvarer en norsk grad på ph.d.-nivå.

Til § 7-3. Studiebelastning og beregning av støtte

Departementet foreslår å gi full støtte til elever med ungdomsrett i videregående opplæring, uavhengig av om studiebelastningen er redusert eller ikke. «Det bærende prinsipp for at elever med ungdomsrett i videregående opplæring skal motta støtte fra Lånেকassen, vil være at eleven har status som elev. Det vil ikke stilles noe krav til minimumsbelastning i form av antall undervisningstimer for å kunne få støtte.» Kravet i § 7-2 om minimum 50 prosent studiebelastning vil dermed ikke lenger gjelde for denne søkergruppen.

Lånেকassen har vurdert om det i § 7-3 bør presiseres at søkeren må ha elevstatus for å ha rett til fulltidsstøtte, men da dette er regulert i § 3-1, har vi kommet til at en slik presisering ikke er nødvendig.

Forskriftens andre del omfatter:

- Søkere som har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1
- Søkere som tar opplæring tilsvarende vanlig videregående opplæring utenfor Norge, og som har rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1
- Søkere som tar grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd
- Søkere som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 eller seinere og som innen utløpet av det året de fyller 24 år, tar påbygg til generell studiekompetanse. De har rett til ett år med påbygg.

For å sikre korrekt forståelse av hvilke søkere det er som skal omfattes av rett til fulltidsstøtte, også i de tilfellene hvor søkerens faktiske studiebelastning er mindre enn fulltid, foreslår vi følgende endring i § 7-3:

§ 7-3. Studiebelastning og beregning av støtte

Støtte gis ut fra søkerens studiebelastning.

Ved deltidsutdanning blir støttebeløpet regnet til halvparten, to tredjedeler eller tre fjerdedeler av støttebeløpet til fulltidsutdanning.

Ved kombinasjon av utdanninger gis det ikke støtte til mer enn fulltids

studiebelastning.

~~Søkere som omfattes av får støtte etter § 15-1 forskriftens andre del, har rett til får fulltidsstøtte uavhengig av studiebelastning. Elever som har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1, og som foretar omvalg som utvider retten til videregående opplæring, får fulltidsstøtte.~~

~~— Elever som har utvidet rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1 på grunn av rett til særskilt språkopplæring etter opplæringslova § 3-12, får fulltidsstøtte.~~

Vi foreslår også en henvisning til § 7-3 fjerde ledd i § 7-2 første ledd:

§ 7-2. Deltidsutdanning og undervisningsopplegg

Det gis støtte til deltidsutdanning som omfatter minst 50 prosent av undervisningsopplegget i fulltidsutdanning. Se likevel § 7-3 fjerde ledd.

(...)

Til § 8-2. Tidsramme for støtte etter andre del og § 8-3. Tidsramme for støtte etter tredje del

Etter forslag til endring i § 8-2 kan det gis støtte i opptil to år til søkere som får støtte etter § 15-1 første ledd bokstav c, det vil si til søkere som tar grunnskoleopplæring med rett etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd. Etter § 8-3 kan det gis støtte i maksimalt fire år til søkere som tar grunnskoleopplæring med rett etter opplæringslova § 4A-1 første ledd. Lånেকassen ber departementet vurdere om begrepsbruken bør være den samme ved å vise til opplæringslova § 4A-1 i begge disse bestemmelsene.

Til § 8-9. Utvidet støtteperiode for søkere med undervisning om sommeren eller for søkere som sparer inn på normert studietid

I fulltekstversjonsdokumentet av forskriften bør bokstavene d, e og f endres til a, b og c.

Til § 9-5. Støtte ved avbrutt utdanning i undervisningsåret

Lånেকassen er enig i forslaget om å regulere muligheten til både å beholde og få utbetalt semesterbaserte eller halvårlege ytelser ved avbrudd i utdanningen, det vil si skolepenger og reisestøtte. I høringsnotatet sier departementet at forslaget er i tråd med gjeldende praksis. Gjeldende praksis er i dag regulert i to merknader til § 9-5:

«Merknad

Tildeling av skolepengestøtte etter § 23-3, § 30-1 eller kapittel 37 ved avbrudd:

- Når skolepengestøtten er utbetalt:
Søkeren kan beholde skolepengestøtten for hele semesteret hvor avbruddet skjer, dersom søkeren dokumenterer at han/hun har betalt skolepenger som ikke blir refundert fra lærestedet.
- Når skolepengestøtten ikke er utbetalt:
Søkeren kan få utbetalt skolepengestøtten for hele semesteret hvor avbruddet skjer, dersom utdanningen har vart i tre måneder og søkeren kan dokumentere at betalte skolepenger ikke blir refundert fra lærestedet.

Merknad

Tildeling av reisestøtte etter § 21-1 eller kapittel 38 ved avbrudd:

- Når reisestøtten er utbetalt

Søkere som tar utdanning i Norge, og som har rett til reisestipend etter § 21-1, kan beholde tildelt reisestipend fram til avbruddet.

Søkere som tar utdanning i utlandet, og som har rett til reisestøtte etter kapittel 38, kan beholde reisestøtten for hele semesteret hvor avbruddet skjer, dersom det er dokumentert at reisen er gjennomført.

- Når reisestøtten ikke er utbetalt

Søkere som avbryter en utdanning i Norge etter at utdanningen har vart i tre måneder, kan få utbetalt reisestøtte fram til avbruddet. Se § 21-1.

Søkere som avbryter en utdanning i utlandet etter at utdanningen har vart i tre måneder, kan få utbetalt reisestøtte for hele semesteret hvor avbruddet skjer, dersom det er dokumentert at reisen er gjennomført. Se kapittel 38.»

I departementets forslag til et nytt andre ledd i § 9-5 sies det ikke noe om at skolepenger og reisestøtte kun kan beholdes eller utbetales hvis avbruddet skjer etter at utdanningen har vart i tre måneder. Dette vil kunne føre til ulik behandling av skolepenger og reisestøtte og alle andre støtteytelser. Forslaget kan forstås slik at det ikke skal stilles noe krav om tre måneders varighet av utdanningen ved tildeling av skolepenger og reisestøtte, mens vi ved tildeling av alle andre støtteytelser skal stille et slikt krav.

Etter det vi forstår er departementets forslag ikke ment som en realitetsendring. Bestemmelsen bør derfor omformuleres slik at det går tydelig fram at kravet om tre måneders varighet også skal gjelde ved tildeling av skolepenger og reisestøtte.

Reisestøtte til søkere med rett til støtte etter forskriftens andre del blir i dag tildelt per måned, mens reisestøtte til søkere med rett til støtte etter fjerde del blir tildelt per semester. Vi har forstått det slik at også søkere med rett til støtte etter andre del skal få utbetalt reisestipend for hele semesteret uavhengig av når avbruddet skjer. Jf. ovennevnte merknader vil dette kreve en praksisendring fra og med høsten 2018.

Et spørsmål som Lånekassen ønsker å ta opp med departementet er om det bør gjøres unntak fra kravet om tre måneders varighet i de tilfellene hvor søker blir syk før utdanningen har vart i tre måneder, og hvor søker blir nødt til å avbryte utdanningen på grunn av sykdommen. I § 3-2 andre ledd heter det at det gjelder egne regler for permisjon eller fravær for søkere som har rett til sykestipend etter kapittel 40. Det bør vurderes en tilsvarende kobling mellom § 9-5 og kapittel 40. Lånekassen mener det kan være rimelig å gjøre unntak fra tre måneders kravet hvis søker må avbryte utdanningen på grunn av sykdom, men at vi i slike tilfeller bør stille samme krav som i § 40-5, nemlig at sykdomsperioden må ha oppstått etter at søknad om støtte er kommet

inn til Lånecassen. Dette for å unngå eventuelle spekulasjoner.

Forslag til endring i § 9-5:

§ 9-5. Støtte ved avbrutt utdanning i undervisningsåret

En søker som avbryter en utdanning før støtten er utbetalt, kan få støtte fram til avbruddet dersom utdanningen har vart i minst tre måneder. En søker som avbryter en utdanning etter at støtten er utbetalt, kan beholde den støtten som er gitt for tiden fram til avbruddet. Se § 12-3 og § 13-1.

Reisestøtte kan beholdes eller utbetales for hele semesteret der avbruddet skjer hvis søkeren har reist til lærestedet. Skolepenger kan beholdes eller utbetales for hele semesteret der avbruddet skjer hvis søkeren ikke får refundert betalte skolepenger fra lærestedet.

En søker som avbryter en utdanning på grunn av sykdom, kan få sykestipend etter kapittel 40 selv om avbruddet skjer før støtten er utbetalt, og utdanningen har vart i kortere tid enn tre måneder. Se likevel § 40-5.

Vi viser forøvrig til kommentarer til § 38-2 om rekrutteringsstipend til studenter som tar tilrettelagte mastergradsprogrammer i ingeniør- eller økonomifag i Tyskland og Frankrike. Hvis rekrutteringsstipendet skal håndteres på samme måte som de halvårlige ytelsene skolepenger og reisestøtte, bør § 9-5 tilpasses dette.

Til § 15-1. Hvem andre del gjelder for

Lånecassen er enig i departementets forslag til endringer i § 15-1. Vi foreslår likevel noen endringer for å gjøre bestemmelsen mer presis:

§ 15-1. Hvem andre del gjelder for

Andre del gjelder for

- a) søkere som tar videregående opplæring, og som har rett til slik opplæring etter opplæringslova § 3-1
- b) søkere som tar opplæring tilsvarende vanlig videregående opplæring utenfor Norge, og som har rett til slik opplæring etter opplæringslova § 3-1
- c) søkere som tar grunnskoleopplæring, og som har rett til slik opplæring etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd

Alternativt :

§ 15-1. Hvem andre del gjelder for

Andre del gjelder for

- a) søkere som tar videregående opplæring, ~~og som de~~ har rett til ~~opplæring~~ etter opplæringslova § 3-1
- b) søkere som tar opplæring tilsvarende vanlig videregående opplæring utenfor Norge, ~~og som de~~ har rett til ~~opplæring~~ etter opplæringslova § 3-1
- c) søkere som tar grunnskoleopplæring, ~~og som de~~ har rett til ~~slik opplæring~~ etter opplæringslova § 4A-1 andre ledd

Til orientering er «søkere som tar», i begynnelsen av bokstav c, foreslått fjernet i fulltekstversjonsdokumentet av forskriften.

Til § 19-1. Behovsprøving av stipend

I bestemmelsens første ledd bør 2015 endres til 2016.

Til § 20-3. Kommunal og statlig bostøtte samt grunnstønad

Lånekassen foreslår en liten endring i bestemmelsens overskrift slik at en bruker samme formulering her som i selve bestemmelsen:

§ 20-3. *Kommunal eller ~~og~~ statlig bostøtte og ~~samt~~ grunnstønad*

Til § 31-4. Rett til støtte til delstudier for annen utenlandsk statsborger

Siden § 33-7 er foreslått fjernet bør henvisningen i siste setning i § 31-4 endres fra «§ 33-8 til § 33-12» til «§ 33-7 til § 33-11»: Det samme gjelder deltakelse i oppleggene under § 33-~~7~~ til § 33-~~11~~.

Til § 33-3. Unntak fra vilkårene i § 33-1

Lånekassen er enig i departementets forslag om et nytt rekrutteringsstipend til studenter på spesielt tilrettelagte masterprogrammer i ingeniør- eller økonomifag i Tyskland og Frankrike, som også kan gis til studenter som tar et første, forberedende år av et slikt masterprogram. Vi foreslår likevel en endring i selve bestemmelsen, nemlig å henvise til ny § 38-2 hvor tildelingen av rekrutteringsstipendet er foreslått hjemlet. Vi foreslår også å erstatte «ved» med «av» og å fjerne presiseringen om at utdanningen må være på masternivå. Begrepet masternivå kan forstås slik at det kun omfatter en toårig påbygning til en bachelorgrad, men intensjonen med å innføre et rekrutteringsstipend er vel også ment å skulle omfatte studenter som påbegynner en bachelorgrad innen ingeniør- eller økonomiutdanning i Tyskland og Frankrike, før de går videre på en mastergrad. Det avgjørende bør ikke være at søkeren begynner på en utdanning som er definert som en mastergrad, men som etter normalt fem år vil føre fram til en mastergrad. Lånekassen forutsetter at dette vil bli regulert gjennom de programmene som skal omfattes av ordningen, som er tilrettelagt for norske studenter og som er administrert av SIU.

Forslag til endringer i § 33-3, fjerde ledd:

Det gis støtte til forberedende år av ved studieprogrammer innenfor på masternivå for ingeniør- og økonomifag i Frankrike og Tyskland som er spesielt tilrettelagt for norske studenter, og som er administrert av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU). Se § 38-2.

Vi viser for øvrig til våre kommentarer til forslag om ny § 38-2.

Til § 33-6. Videregående opplæring og fagskoleutdanning

Lånekassen er enig i departementets forslag til forenkling av § 33-6. Vi ønsker likevel å understreke at Lånekassen fortsatt vil ha utfordringer med å definere hvilke søkere som kan få

støtte til videregående opplæring i utlandet på grunn av egen sykdom, også etter den foreslåtte endringen. Vi viser her til forslaget vårt til endring for undervisningsåret 2018-19 hvor vi ba om å få vurdert en tydeliggjøring i bestemmelsen av hvilke søkere som skal omfattes av begrepet egen sykdom. Bestemmelsen åpner for stor grad av skjønnsutøvelse og den avgrenser verken hvilke søkere eller hvilke sykdommer som skal omfattes.

I fulltekstversjonsdokumentet av forskriften mangler «Det gis også støtte til» foran bokstav a:

§ 33-6. Videregående opplæring og fagskoleutdanning

Det gis støtte til vanlig videregående opplæring når søkeren er bosatt i utlandet på grunn av egen sykdom, eller når en av foreldrene eller ektefellen til søkeren har et tidsbegrenset opphold i utlandet eller er bosatt i utlandet på grunn av sykdom. Det er et vilkår at søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1.

Det gis også støtte til

a) yrkesfaglig opplæring og fagskoleutdanning når utdanning innenfor tilsvarende fagområde enten ikke finnes i Norge eller regnes som ett av de små verneverdige fagene i Norge i liste publisert av Utdanningsdirektoratet. Opplæringen må ha offentlig godkjenning i studielandet eller bli anbefalt av norsk faginstans.

(...)

Til § 37-2. Skolepengestøtte

Lånekassen foreslår å fjerne «til freshman-året» i bokstav a til § 37-2. Freshman er første året av en bachelorutdanning og så lenge bachelorutdanningen er omtalt i samme bokstav, ser vi ikke at det er behov for at dette året er presisert spesielt. Gjeldende presisering kan dessuten føre til misforståelser og usikkerhet.

Til § 38-1. Tilskudd til reiser

Lånekassen er enig i forslaget fra departementet, men vi foreslår likevel en endring i andre og fjerde ledd:

Søkere som bor sammen med en av eller begge foreldrene i utlandet, får ikke reisetilskudd.

Søkere som får beregnet støtten etter andre del, kan, får-i tillegg til tilskudd til reiser etter første ledd, få reisestipend etter § 21-1 til to reiser tur-retur i Norge med et fradrag på kr 762 per undervisningsår som søkeren må dekke selv.

Til § 38-2. Rekrutteringsstipend til spesielt tilrettelagte mastergradsutdanninger i ingeniør- eller økonomifag i Frankrike og Tyskland

Som vi nevnte under § 33-3 er Lånekassen enig i forslaget om å innføre et rekrutteringsstipend til spesielt tilrettelagte mastergradsutdanninger i ingeniør- eller økonomifag i Frankrike og Tyskland. Vi deler departementets oppfatning om at dette stipendet, sammen med spesielt tilrettelagte masterprogram innenfor ingeniør- og økonomifag for norske studenter i Tyskland og Frankrike, vil kunne fungere som et insentiv for å få flere norske studenter til å velge slike utdanningsprogram. Vi er enige i at dette stipendet får en egen betegnelse slik at det ikke

blandes sammen med andre støtteytelser som kan gis til norske studenter i utlandet. Lånেকassen foreslår imidlertid at bestemmelsen om rekrutteringsstipend blir plassert i et eget forskriftskapittel, kapittel 39.

Vi foreslår å fjerne presiseringen om NORGINSA-programmet i andre punktum. Vi mener at det bør være nok å presisere at mastergradsutdanninger i ingeniør- eller økonomifag ved læresteder i Frankrike og Tyskland, er spesielt tilrettelagt for norske studenter og administrert av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

Jf. våre kommentarer til § 33-3 foreslår vi også her å fjerne presiseringen om at utdanningen må være på mastergradsnivå.

Lånেকassen foreslår ut fra ovennevnte følgende endringer:

Kapittel 39. Rekrutteringsstipend til visse utdanninger i Frankrike og Tyskland

§ 39-12. Rekrutteringsstipend til spesielt tilrettelagte mastergradsutdanninger i ingeniør- eller økonomifag i Frankrike og Tyskland

Det gis rekrutteringsstipend på kr 20 000 til søkere som tar mastergradsutdanning i ingeniørfag ved INSA Toulouse, Frankrike under NORGINSA-programmet. Stipendet gis også til søkere som tar mastergradsutdanning i ingeniør- eller økonomifag ved andre læresteder i Frankrike eller i Tyskland, dersom utdanningen opplegget, som, på samme måte som NORGINSA-programmet, er spesielt tilrettelagt for norske studenter og administrert av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

Stipendet gis i inntil tre år. For mastergradsutdanning som varer i mer enn tre år, gis stipendet i de tre første årene.

Lånেকassen forutsetter at rekrutteringsstipendet skal utbetales som en halvårlig ytelse, det vil si 10 000 kroner per semester. Vi viser til § 11-3. Vi viser forøvrig til kommentarer til § 9-5.

Til § 41-1. Vilkår for flyktningstipend

Lånেকassen er enig i departementets forslag om endringer i § 41-1. Vi foreslår likevel noen endringer. For det første foreslår vi å fjerne begrepet «forskriftens» i bokstavene a, b, c og d og i tredje og fjerde ledd. Vi mener at det er nok å vise til andre og tredje del.

Vi foreslår også en endring i tredje ledd:

Etter gjeldende § 41-4 får en søker som har rett til støtte til rettighetsbasert videregående opplæring, støttebeløpet regnet ut etter forskriftens andre del. Hele støttebeløpet gis som flyktningstipend, med unntak av lån til dekning av skolepenger. I praksis er det likevel slik at både utstyrsstipend etter § 16-1 og den delen av reisestøtten som gis som lån til elever som tar videregående opplæring i utlandet etter utvekslingsordningene i forskriftens fjerde del, heller ikke omfattes av flyktningstipendet.

Utstyrsstipendet holdes utenfor flyktningstipendet mest av praktiske og tekniske årsaker. Det er et stipend som tildeles for et helt undervisningsår på begynnelsen av undervisningsåret. Størrelsen på utstyrsstipendet er avhengig av utdanningens programområde. Søkeren beholder retten til utstyrsstipendet når utstyrsstipendet først er utbetalt, selv om han/hun avbryter utdanningen eller går over til et programområde med et lavere utstyrsstipend. Hvis søkeren søker om støtte for bare et semester, tildeles et halvt utstyrsstipend.

Helt siden undervisningsåret 2005-06 har vi hatt følgende merknad til § 41-4: «Den delen av reisestøtten som gis som lån til elever som tar videregående opplæring i utlandet etter utvekslingsordningene i fjerde del, blir gitt som lån.» Praksisen skriver seg nok fra enda lenger tilbake i tid.

Hvis departementet er enig i at gjeldende praksis skal fortsette, foreslår vi at dette blir presisert i forslag til ny § 41-1, tredje ledd:

§ 41-1. *Vilkår for flyktningstipend*

(....)

Søkere som har rett til støtte etter ~~forskriftens~~ andre del, får hele støttebeløpet som flyktningstipend, bortsett fra støtte til utstyrsstipend etter § 16-1, lån til dekning av skolepenger etter § 23-3 og den delen av reisestøtten som gis som lån etter § 38-1 til elever som tar videregående opplæring i utlandet med rett til støtte etter § 33-7 til § 33-10.

(...)

Til orientering vil vi komme tilbake til forslag til forskriftsendringer i § 39-1, § 39-4 og § 40-1 for undervisningsåret 2019-20. Vi ønsker også i disse bestemmelsene å tydeliggjøre hvilke støtteytelser det er som skal omfattes av foreldrestipendet og sykestipendet.

Til § 41-2. Varighet av flyktningstipendet

Lånekassen er enig i departementets forslag om tydeliggjøring av § 41-2. Vi har likevel noen kommentarer og et forslag til endring.

Vi foreslår i overskriften til bestemmelsen å endre begrepet «varighet» til «tidsramme» jf. begrepsbruken i § 8-2, § 8-3 og § 8-4.

Perioden på seks år kan utvides med to år dersom søkeren har barn eller får barn i løpet av den tiden flyktningstipend normalt kan gis, eller dersom søkeren har rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 før vanlig videregående opplæring. Det er noe uklart hva som menes med utvidelse av periode her. Praksis er slik at hvis en søker eksempelvis har barn vil kravet for å få flyktningstipend i tre år være at utdanningen må være påbegynt innen fem år. Seksårsperioden utvides til åtte år i et slikt tilfelle. Seksårsperioden kan også utvides til åtte år hvis en søker eksempelvis begynner i en utdanning innen tre år etter innvilget beskyttelse, men

har et opphold underveis på grunn av at søkeren får barn. For å prøve å tydeliggjøre dette, foreslår vi en egen tabell i bestemmelsens andre ledd.

Flyktningstipend kan gis i inntil tre år selv om utdanningen ikke tas i sammenheng. Vi foreslår å tydeliggjøre dette selv om det strengt tatt framgår av bestemmelsens første ledd.

§ 41-2. Tidsramme for Varighet av flyktningstipendet

Flyktningstipendet gis i inntil tre år, innenfor en periode på seks år etter dato for innvilget beskyttelse. Innenfor denne perioden gis stipendet med den varigheten som framgår av tabellen:

Tidspunkt for påbegynt utdanning:	Varighet av flyktningstipendet:
Innen tre år etter innvilget beskyttelse	Tre år
Innen fire år etter innvilget beskyttelse	To år
Innen fem år etter innvilget beskyttelse	Ett år

Flyktningstipend gis i inntil tre år, innenfor en periode på åtte år etter innvilget beskyttelse. Perioden på seks år utvides med to år dersom søkeren

a) har barn eller får barn i løpet av den tiden flyktningstipend normalt kan gis. Utdanningen må ta til før barnet er fylt ti år.

b) har rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 før vanlig videregående opplæring.

Innenfor åtteårsperioden kan stipendet gis med den varigheten som framgår av tabellen:

Tidspunkt for påbegynt utdanning:	Varighet av flyktningstipendet:
<u>Innen fem år etter innvilget beskyttelse</u>	<u>Tre år</u>
<u>Innen seks år etter innvilget beskyttelse</u>	<u>To år</u>
<u>Innen sju år etter innvilget beskyttelse</u>	<u>Ett år</u>

Flyktningstipend kan gis, også hvis utdanningen ikke tas sammenhengende.

Til sjette del. Støtte og sletting av lån for statsborgere fra utviklingsland, landene på Vest-Balkan, land i Øst-Europa og Sentral Asia (kvoteordningen)

Departementet viser til endringer som er foretatt i tilbakebetalingsforskriften for 2018 og at det er behov for en ensartet begrepsbruk når det gjelder tilbakebetaling, også i tildelingsforskriften. Lånekassen er i utgangspunktet enig i dette. «Lån» foreslås erstattet med «gjeld» og «sletting av lån» foreslås erstattet med «sletting av gjeld». Lånekassen kan ikke se at det er noe i veien for å erstatte «lån» med «gjeld» og «sletting av lån» med «sletting av gjeld» når «lån» står alene som begrep. Vi er mer skeptiske til å erstatte «utdanningslån» med «utdanningsgjeld» i kapittel 49. Hvis «utdanningslån» blir stående som begrep i overskriften til dette kapitlet og i § 49-1 bør det vurderes å beholde begrepet lån i § 49-2 og § 49-4.

Til § 49-2. Bosetting i Norge eller annet land

I § 10-5 og § 13-2 er forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar endret til forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån. Samme endring bør foretas i § 49-2.

Lånেকassen foreslår følgende endring i tråd med departementets forslag om å erstatte «ettergivelse» med «sletting»:

Låntakere som bor i Norge eller i et annet land enn hjemlandet etter avsluttet utdanning, får ikke slettet lånet ~~ettergitt~~.

Til § 49-3. Unntak ved humanitære grunner

Lånেকassen foreslår en endring i tråd med departementets forslag om å erstatte «ettergivelse» med «sletting»:

§ 49-3. Unntak ved humanitære grunner

Dersom det foreligger humanitære grunner til at låntakeren ikke kan bosette seg i hjemlandet etter avsluttet utdanning, som krig, alvorlig uro eller forfølgelse, kan lånet bli slettet ~~ettergitt~~ dersom låntakeren bosetter seg i et annet land som er omfattet av kvoteordningen.

Vennlig hilsen

Berit Hartviksen
underdirektør

Astrid Folkestad
seniorrådgiver